

WOJNA STULETνια

1337-1453

Weronika Święch
kl.Id

Spis treści

- [Skąd termin: wojna stuletnia?](#)
- [Geneza](#)
- [Związki rodzinne władców Francji i Anglii](#)
- [Strony konfliktu](#)
- [Przebieg wojny stuletniej: I faza 1337-1347](#)
- [Przebieg wojny stuletniej: II faza 1355-1360](#)
- [Przebieg wojny stuletniej: III faza 1365-1375](#)
- [Przebieg wojny stuletniej: IV faza 1415-1453](#)
- [Skutki](#)
- [Bitwa pod Sluys](#)
- [Bitwa pod Crécy](#)
- [Rysunki: Bitwa pod Sluys i Bitwa pod Crécy](#)
- [Oblężenie Orleanu](#)
- [Bitwa pod Castillon](#)
- [Rysunki: Oblężenie Orleanu i Bitwa pod Castillon](#)
- [Joanna d'Arc](#)
- [Rysunki: Joanna d'Arc](#)
- [Źródła](#)

Skąd termin: wojna stuletnia?

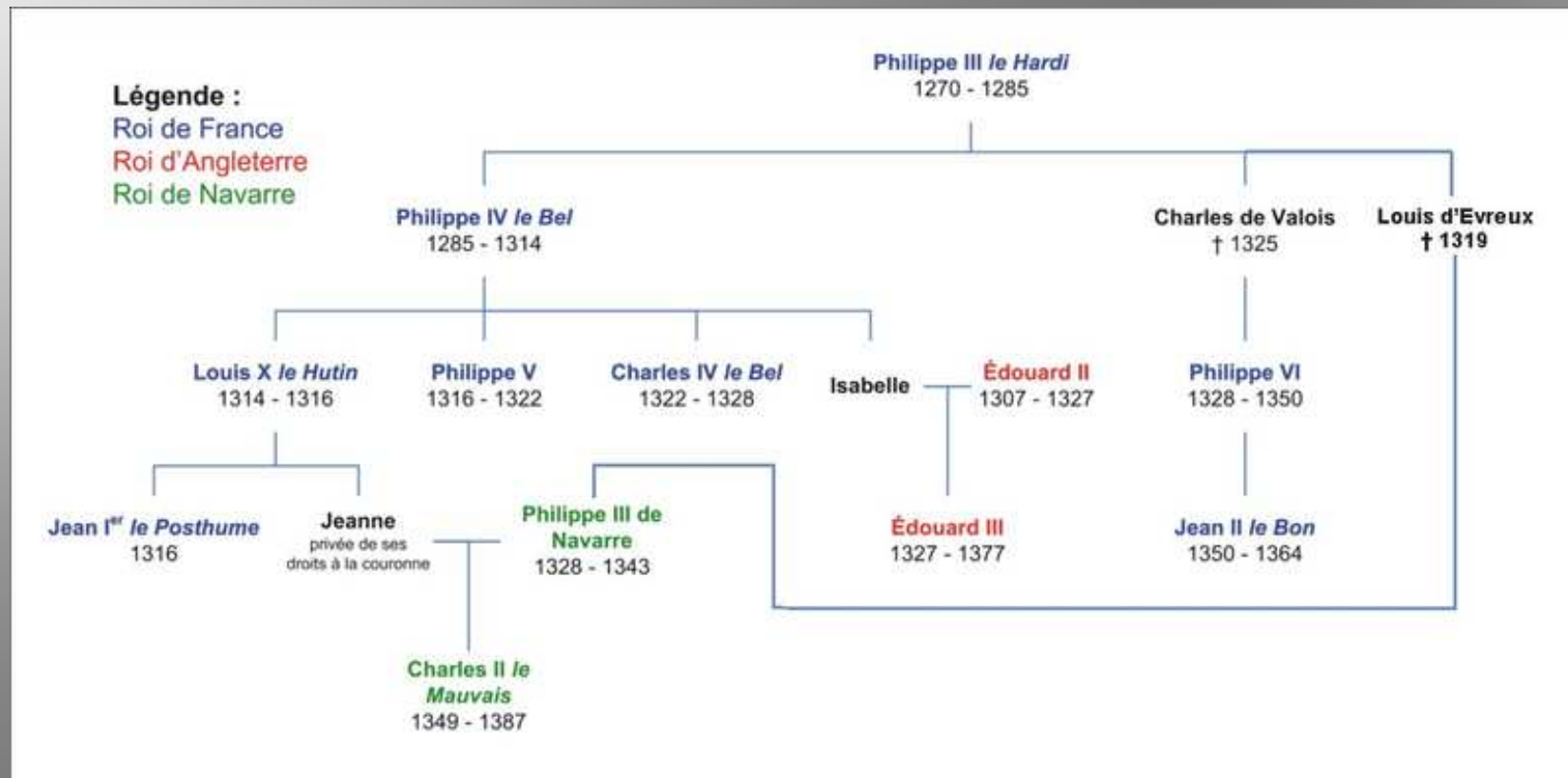
- **Wojna stuletnia** – termin nadany przez XIX-wiecznych historyków serii konfliktów zbrojnych, które z przerwami toczyły się przez 116 lat w XIV i XV wieku pomiędzy Anglią i Francją.

Geneza

- Objęcie tronu Francji przez Filipa VI Walezjusza, który dążył do opanowania całej Francji (Francja dzieliła się na liczne księstwa feudalne). Filip VI był pierwszym królem z dynastii Walezjuszy – był synem Karola Walezjusza, brata Filipa IV Pięknego z dynastii Kapetyngów.
- Księstwo Gujany było ziemią Plantagenetów, królów angielskich. Filip VI chciał je zgarnąć i przyłączyć do Francji.
- Filip VI uznał suwerenność Szkocji, co godziło w interesy angielskie i jeszcze bardziej pogorszyło stosunki francusko – angielskie.
- Edward III, król Anglii, wysunął pretensje do tronu francuskiego (matka Edwarda III była siostrą Filipa IV Pięknego z wymarłej dynastii Kapetyngów).
- Konflikt wybuchł, gdy bogata Flandria, o którą rywalizowały Anglia i Francja, uznały zwierzchność Edwarda III.

Związki rodzinne władców Francji i Anglii

Władcy Francji i Anglii na początku wojny stuletniej

Strony konfliktu

- Francja
- Kastylia
- Szkocja
- Genua
- Majorka
- Czechy
- Aragonia
- Bretania

- Anglia
- Burgundi
- Bretania
- Portugalia
- Nawarra
- Flandria
- Hainaut
- Akwitania
- Luksemburg
- Święte Cesarstwo Rzymskie
Narodu Niemieckiego

Przebieg wojny stuletniej: I faza 1337-1347

- Zmagania toczyły się na południu Francji w Akwitanii i na północy we Flandrii i Normandii
- Filip VI Walezjusz zagarnął Gijennę, co spowodowało wypowiedzenie mu przez Edwarda III hołdu lennego
- 1340 – Anglicy zniszczyli statki francuskie
- 1346 – wznowienie działań – na południu wojna objęła Akwitanię, na północy Edward III wysadził desant w Normandii na Płw. Cotentin
- 26.08.1346 – bitwa w pobliżu Crécy – klęska Francji pogłębiona zdobyciem przez Anglików portu w Calaise
- 1347 – rozejm – została zawarty z powodu zarazy („czarnej śmierci”)

Przebieg wojny stuletniej:

II faza 1355-1360

- Królem Francji w 1350 roku został Jan Dobry, syn Filipa VI. Niestety nie miał on poparcia feudałów francuskich.
- 1355 – ofensywa angielska w Langwedocji i w Normandii
- 1356 – Jan Dobry wydał wojskom angielskim wojnę pod Poitiers, którą przegrał i dostał się do niewoli
- 1356 – rozejm spowodowany trudnościami wewnątrz Francji – kraj był pustoszony przez nieopłaconych żołnierzy najemnych. Rządy przejął Delfin – Karol (Delfin – następca tronu francuskiego). Karol Walezjusz chcąc zdobyć pieniądze na dalsze prowadzenie wojny psuje monetę. W 1358 r. wybuch powstanie chłopskie w północno – wschodniej Francji, zw. żakierą. W Burgundii Filip Śmiały wypowiedział posłuszeństwo Karolowi i utworzył niezależne księstwo.
- 1360 – pokój w Bretigny:
  - Francja odstępuje Anglii Akwitynię, hrabstwo Montruil, Ponthieu, Guinnes, port i miasto Calaise
  - Francja zobowiązała się zapłacić okup za Jana Dobrego
- Jan Dobry umiera w niewoli; królem Francji zostaje Karol jako Karol V Walezjusz

Przebieg wojny stuletniej: III faza 1365-1375

- Żadna ze stron nie wywiązała się w pełni z warunków pokoju
- 1369 – na południu Francja podjęła taktykę wojny nękającej. Skutkiem była utrata przez Anglię prawie wszystkich zdobytych wcześniej ziem z wyjątkiem 5 portów.
- 1375 – podpisano rozejm. Podczas rozejmu umiera król Anglii, Edward III wraz z synem. Władzę obejmuje nieletni wnuk – Ryszard II.
- Podczas rozejmu, który trwał do 1415r. w obu krajach dochodzi do zamieszek i powstań spowodowanych wzrostem podatków, a we Francji dodatkowo zniszczeniami wojennymi (Francja – powstanie w prowincjach południowych i centralnych 1378 – 1379; powstanie 1382r. Anglia – powstanie Wata Taylora 1381r.)
- We Francji po śmierci Karola V władzę objął jego niepełnoletni syn Karol VI Walezjusz. W jego imieniu rządziła rada regenacyjna. Młody król w 1392r. popadł w szaleństwo a opiekunowie faktycznie przejęli władzę. Najważniejsi z nich to: książę orleański Ludwik (brat Karola VI) i książę Burgundii Jan Bez Trwogi (Nieustraszony).

Po zamordowaniu księcia orleańskiego we Francji wybuchła wojna domowa między Burgundczykami (zwolennicy księcia Burgundii) a Armaniakami (książę Armaniak przewodził zwolennikom księcia orleańskiego).

Przebieg wojny stuletniej: IV faza 1415-1453

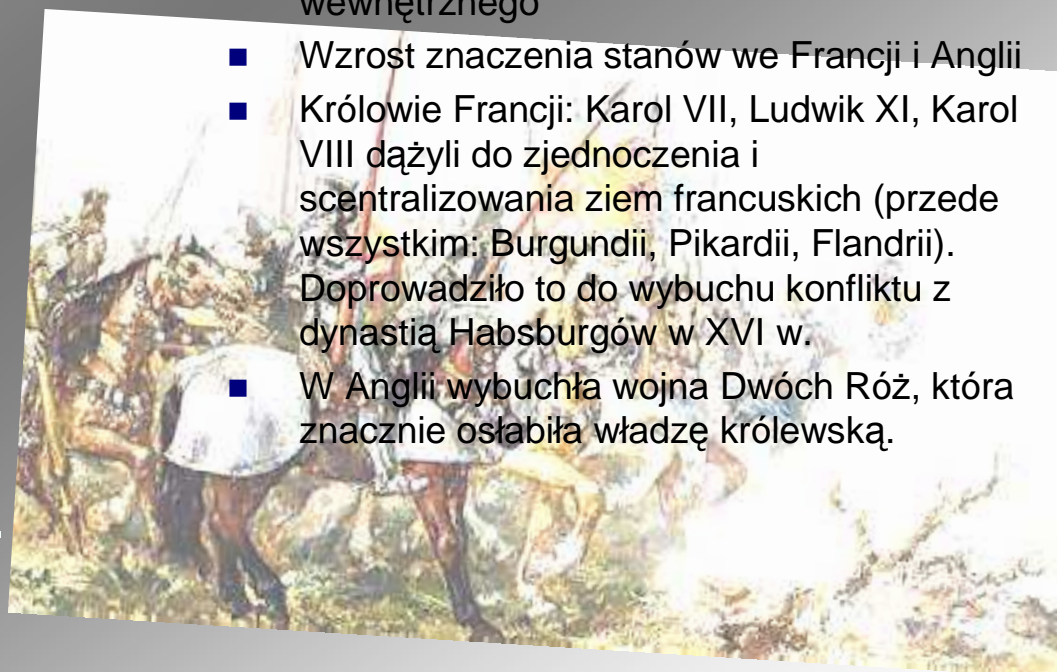
- Królem Anglii Henryk V, a królem Francji – Karol VI (Szalony)
- 1415 – Henryk V zaatakował Francję na północy i wygrał bitwę pod Azincourt
- 1420 – Anglicy zdobywają Normandię
- Król Anglii uzyskuje poparcie Burgundczyków, gdy Armaniacy zamordowali Jana Bez Trwogi. Dzięki Burgundczykom Henryk V żeni się z córką Karola VI i zostaje uznany za prawdziwego następcę tronu francuskiego.
- 1422 – śmierć Karola VI i Henryka V. Władzę w Anglii obejmuje małoletni Henryk VI, który również miał objąć tron Francji. Karol VII (syn Karola VI szalonego) prowadzi nadal wojnę z Anglią nie rezygnując ze swoich praw do tronu francuskiego. Nadal popiera go stronnictwo Armaniaków.
- 1428 – oblężenie Orleanu przez Anglików.
- 1429 – Joanna d'Arc została wodzem armii francuskiej i przerwała oblężenie Orleanu oraz wyzwoliła Reims. Joanna d'Arc doprowadził do koronacji Karola VII, lecz sama została wzięta do niewoli przez Burgundczyków, którzy wydali ją Anglikom. Została oskarżona o czary i spalona na stosie w 1431r.
- 1435 – książę Burgundii Filip Dobry zerwał sojusz z Anglią i złagodził konflikt z Armaniakami.
- 1450 – 1453 – wojska angielskie zostały wyparte z Normandii. W rękach Anglików pozostało jedynie Calais.

Skutki

- Zmiany w doktrynie wojennej – wzrost znaczenia piechoty, artylerii, zastępowanie pospolitego ruszenia wojskami najemnymi
- Wojny domowe i powstania doprowadziły do osłabienia obu państw i ich rozbitcia wewnętrznego

- Wzrost znaczenia stanów we Francji i Anglii
- Królowie Francji: Karol VII, Ludwik XI, Karol VIII dążyli do zjednoczenia i scentralizowania ziem francuskich (przede wszystkim: Burgundii, Pikardii, Flandrii). Doprowadziło to do wybuchu konfliktu z dynastią Habsburgów w XVI w.
- W Anglii wybuchła wojna Dwóch Róż, która znacznie osłabiła władzę królewską.

Bitwa pod Sluys

- **Bitwa pod Sluys** - bitwa morska pomiędzy flotą angielską i francuską, stoczona 24 czerwca 1340 roku. Bitwa odbyła się na wysokości miasta Sluys (współcześnie Sluis) w zachodniej Flandrii. Bitwa ta była pierwszą bitwą morską wojny stuletniej. Po stronie angielskiej dowodzonej przez króla angielskiego Edwarda III walczyło 250 okrętów, po stronie francuskiej, dowodzonej przez Hugues Quiéret, admirała króla Francji i podskarbiego Nicolas Béhuchet, walczyło 190 okrętów. Bitwa zakończyła się nieomal całkowitym zniszczeniem floty francuskiej (po stronie francuskiej zginęło 20 tysięcy żołnierzy).
- Flota francuska ustawiona została w 4 linii w szyku czołowym wzdłuż brzegu, przy czym okręty największe zakotwiczone w pierwszej linii dodatkowo spinając je łańcuchami. Flota nie miała jednolitego dowództwa (dowodzili jednocześnie adm. Hue Quieret, podskarbi królewski Béhuchet i genueński adm. Barhanera. Na okrętach francuskich nie było łuczników. Szyk floty angielskiej składał się z dwóch linii (pierwszej, dowodzonej przez adm. Roberta Marleya, i drugiej dowodzonej przez samego króla. Główną siłę stanowili łucznicy wyposażeni w długie łuki, rozmieszczeni na wszystkich okrętach. Okręty angielskie przeszły przed frontem zakotwiczonych jednostek przeciwnika, a następnie zajęły dogodne pozycje i rozpoczęli atak, zasypując okręty francuskie gradem strzał i następnie zdobywając je kolejno przy pomocy abordażu lub podpalając. Pozostałe jednostki francuskich linii zachowywały się biernie, nie próbując przyjść linii pierwszej z pomocą. Pod koniec dnia szala bitwy przechyliła się wyraźnie na stronę Anglików, a porażkę Francuzów przypieczętował atak Flamandów od strony lądu. Załogi pozostałych trzech linii francuskich w popłochu opuszczały pokłady uciekając łodziami wiosłowymi ku brzegowi. Adm. Quieret zginął, Béhuchet został ujęty i powieszony na rei; udało się ująć z pogromu jedynie czterem genueńskim galerom Barhanery.

Bitwa pod Crécy

- **Bitwa pod Crécy** to jedna z ciekawszych bitew średniowiecza. Wykazała ona z jednej strony wady rycerskiego pojmowania bitwy jako wielkiego turnieju, a z drugiej skuteczność użycia łuczników i spieszonych kopijników przeciw nacierającej jeździe. W 1346 roku Edward III wylądował na czele armii w Normandii. Filip VI zebrał armię francuską, ale zwlekał z przystąpieniem do walki. Zapropował Edwardowi III pojedynek, który miałyby rozstrzygnąć o losach wojny, ale ten odparł, że dopiero gdy dotrze na czele armii do Paryża. Anglicy pustoszyli bezkarnie Francję przez ponad miesiąc. Wreszcie Filip VI ruszył w pościg za armią angielską. Edward III zdecydował się przyjąć bitwę pod Crecy. Spieszył konnicę, której głównym zadaniem miała być ochrona łuczników. Łucznicy, uzbrojeni w długie, dwumetrowe łuki, mieli zdziesiątkować przeciwnika. Pozycje angielskie wzmocniono zasiekami i wykopany przed pierwszymi liniami rowem. Francuzi mieli trzykrotną przewagę nad Anglikami. Wojsko francuskie miało jednak poważną wadę: było złożone przede wszystkim z rycerstwa, które bardziej kierowało się myślą zdobycia sławy i wpojonym mu kodeksem honorowym, niż zimną kalkulacją. Toteż armia francuska nie ustawiła się w żadnym szyku, tylko po przybyciu na miejsce rzuciła się na wroga, trując przy tym własnych kuszników. Anglicy zasypali Francuzów gradem strzał. Wystrzelwane z długich łuków pociski przebijały każdą ówczesną zbroję. Ci, którzy wyszli cało z ostrzału, a przynajmniej byli w stanie walczyć dalej, natrafili na kolejną przeszkodę: rów. Trudno było go sforsować ciężkozbrojnej jeździe. Niektórym się to jednak udało. Po to tylko, by zginać z rąk spieszonych angielskich rycerzy. Kilka, wyglądających podobnie ataków francuskich, kończyło się nieodmiennie w ten sam sposób: rzezią Francuzów. Bitwa była wielkim triumfem Anglików. Zginęło ponad 1500 Francuzów, gdy straty Anglików wyniosły tylko 40 zabitych. W bitwie zginął m.in. walczący po stronie francuskiej Jan Luksemburski, król Czech.

← Bitwa pod Sluys

Bitwa pod Crécy →

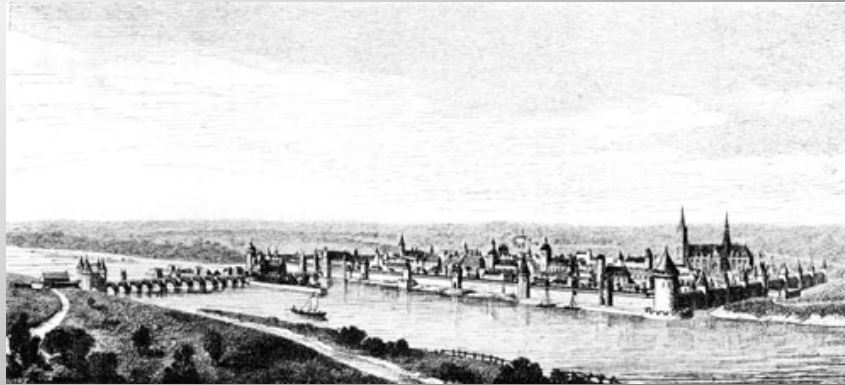

Oblężenie Orleanu

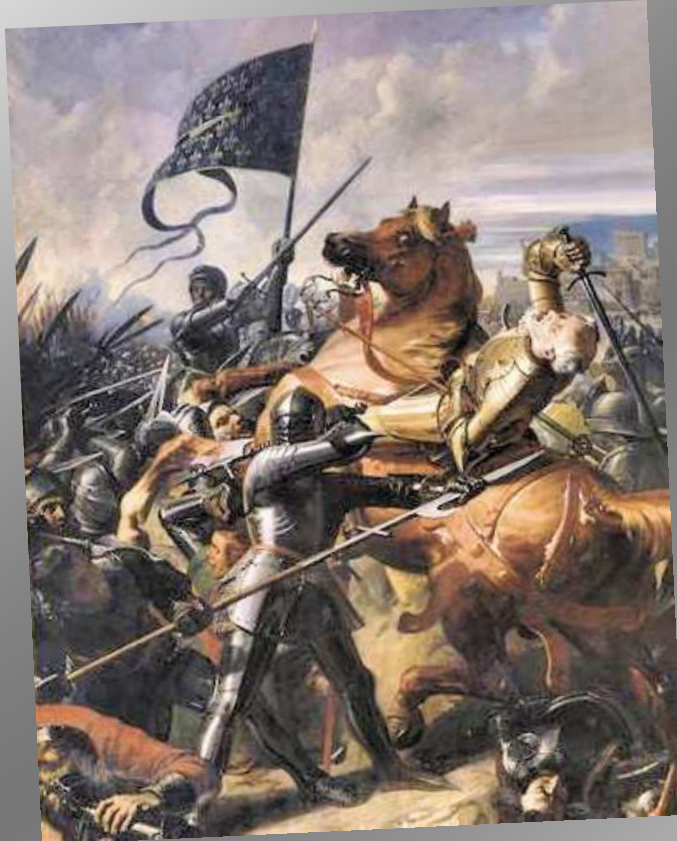
- **Oblężenie Orleanu** (1428-1429) stanowiło punkt zwrotny Wojny Stuletniej pomiędzy Francją a Anglią. Było to również pierwsze poważne zwycięstwo Joanny d'Arc oraz pierwszy znaczący sukces francuski od klęski w bitwie pod Azincourt w roku 1415. Zdjęcie tego oblężenia oznaczało początek końca przewagi angielskiej, co miało uwidocznić się w nadchodzącym końcu wojny. Miasto posiadało strategiczne i symboliczne znaczenie dla obu stron konfliktu. Jego zdobycie mogło oznaczać ziszczenie się snów króla Anglii Henryka V o zjednoczeniu Anglii i Francji pod angielskim berłem. Przez ponad pół roku wszystko wskazywało na to, że Anglicy zwyciężą, a miasto padnie. W dziewięć dni po pojawieniu się Joanny d'Arc musieli odstąpić od oblężenia
- Kiedy siły angielskie, dowodzone przez Thomasa Montacute, hrabiego Salisbury, rozpoczęły 12 października 1428 oblężenie miasta, wojska angielskie okupowały już kilka miejscowości w Dolinie Loary. Orlean był ostatnim punktem oporu Armaniaków. Na samym początku oblężenia Anglicy zaatakowali obwałowany klasztor augustianów oraz *Tourelles*, ufortyfikowany dom bramny znajdujący się na południowym krańcu blisko 400-metrowego mostu na rzece. Obrońcy natychmiast podjęli decyzję o opuszczeniu *Tourelles* i schronieniu się za murami miasta, burząc pewien odcinek mostu. Wkrótce po zajęciu *Tourelles*, pod koniec października, Salisbury został trafiony w twarz odłamkami kamiennej kuli armatniej i - po tygodniu - zmarł. W miesiąc później dowodzenie objął William Glasdale, który pozostał na stanowisku do samego końca oblężenia i który nakazał budowę łańcucha umocnień naprzeciw murów. Anglicy, którzy nie mieli wystarczających sił, by zamknąć miasto pełnym oblężeniem, zdecydowali się na wzniesienie kilku fortów, obsadzonych zresztą najczęściej niewielkimi siłami.

Bitwa pod Castillon

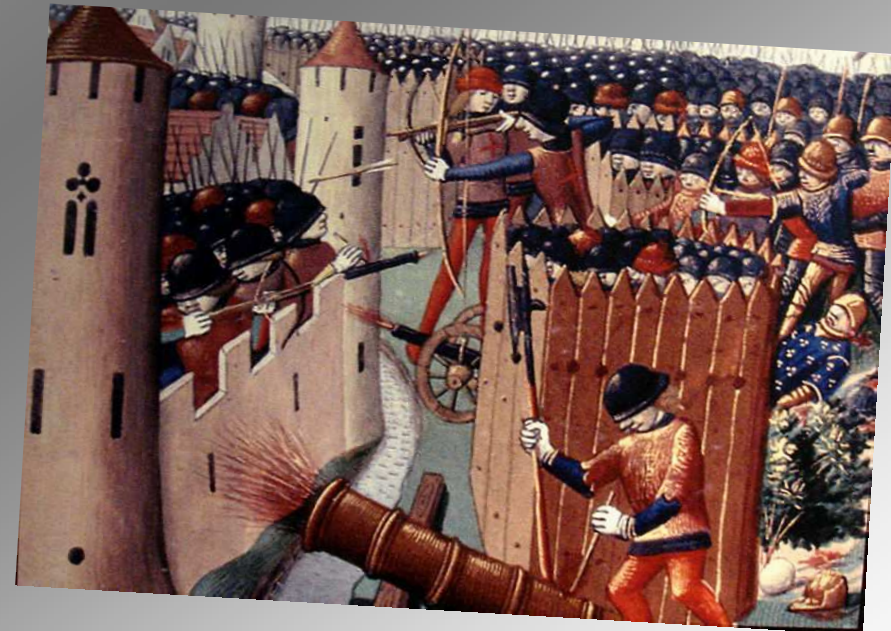
- **Bitwa pod Castillon** była ostatnią z bitew stoczonych pomiędzy Francuzami i Bretończykami a Anglikami podczas wojny stuletniej. Była to pierwsza bitwa w europejskiej historii, podczas której decydujące znaczenie miała artyleria.
- Shrewsbury podszedł pod obóz francuski 17 lipca 1453 na czele 1300 konnych i - bez czekania na wsparcie podążającej za nim piechoty - uderzył. Najpierw wyparł z lasu przed obozem bliską liczebnie jego własnym siłom milicję, tzw. *francs-archers*, co bardzo wzmocniło morale w angielskich szeregach. Na kilka godzin przed tym wstępnym starciem goniec z miasta poinformował dowódców idącej w ślad za Talbotem piechoty (maszerowała całą noc starając się dogonić konnicę), że armia francuska jest w odwrocie i że setki jeźdźców uciekają z obozu. Z wież miejskich widziano wielką chmurę kurzu oddalającą się na południe. Na nieszczęście dla Talbota byli to jedynie maruderzy, którym kazano opuścić obóz przed spodziewanym atakiem Anglików. Shrewsbury uformował szyk bojowy i zaatakował obóz przekonując się poniewczasie, że na wałach stoją tysiące zbrojnych i setki dział. Anglicy uderzyli przechodząc rów, ale tuż za nim natknęli się na strumień, który dodatkowo wzmocnił obóz, a na dodatek w twarze lunął im zmasowany ogień armatni, strzały i bełty stojących na wałach Francuzów. W chwilę później na placu boju zjawiała się kawaleria bretońska uderzając na zmieszane szyki Anglików, do których właśnie dołączyła spóźniona piechota. Ci rzucili się do ucieczki ścigani przez całą armię francuską. W trakcie ucieczki koń Talbota został trafiony kulą armatnią i padł przygniatając jeźdźca. Po jakimś czasie jeden z francuskich milicjantów rozpoznał go i zabił uderzeniem topora. W związku z chorobą umysłową Henryka VI i rozpoczynającą się właśnie w Anglii wojną Dwóch Róż Anglicy nie mogli dalej walczyć o tron Francji i wycofali się z kontynentu na zawsze (z wyjątkiem Calais do roku 1558).

← Orléan w roku 1429

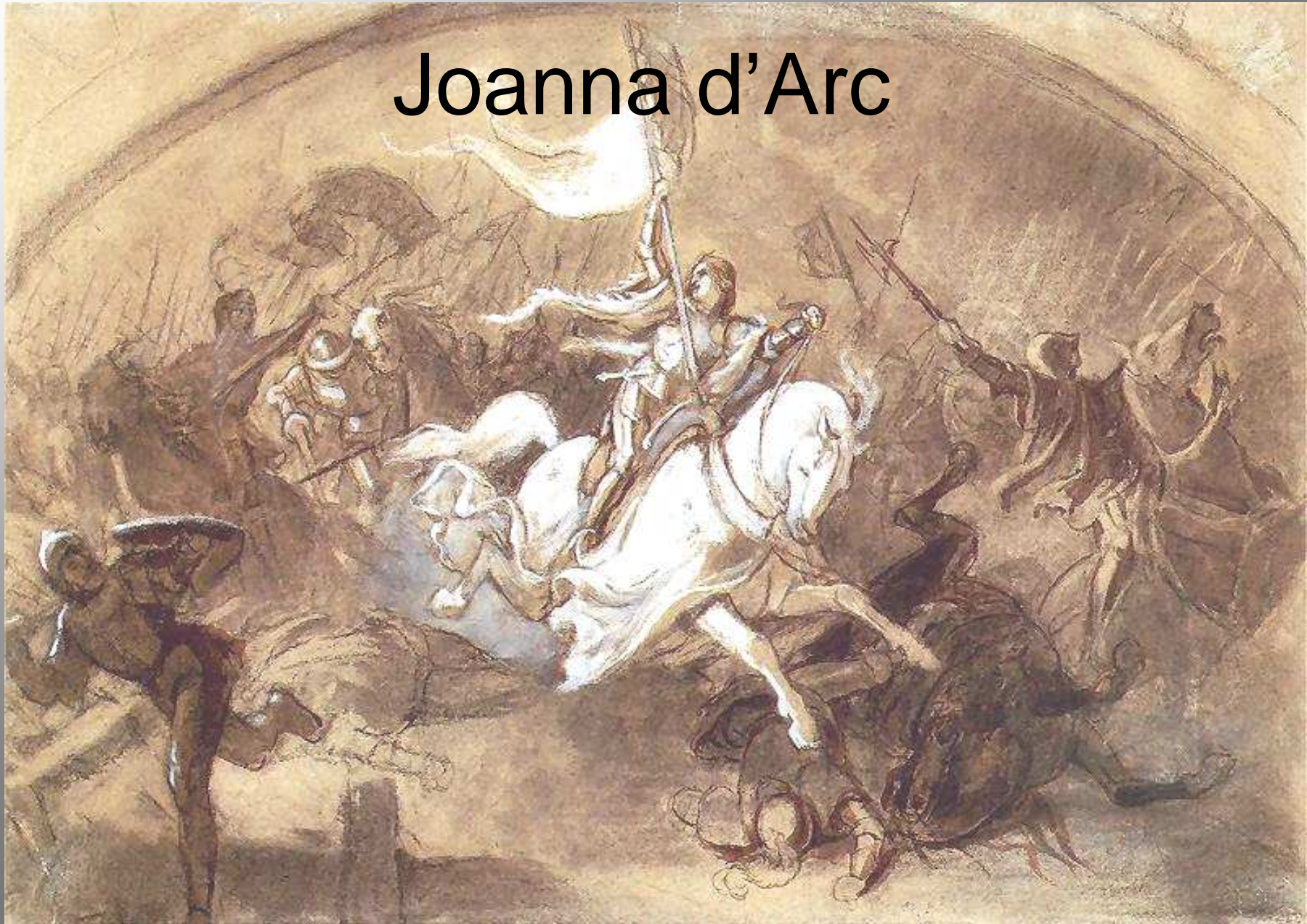
← Bitwa pod Castillon

↑ Oblężenie Orleanu

Joanna d'Arc

Joanna d'Arc

- W 1429 na zamku następcy tronu - delfina Karola, zjawiała się 16-letnia wiejska dziewczyna, Joanna d'Arc, oświadczając, że miała widzenie świętego Michała Archanioła i innych świętych, którzy nakazali jej przepędzić Anglików z Francji i doprowadzić do koronacji Karola VII na króla Francji. Delfin przydzielił jej wielotysięczną armię, którą poprowadziła do walki z Anglikami, przebrana w zbroję rycerską i z własnym białym sztandarem z wizerunkiem Boga i lilią. Entuzjazm Joanny udzielił się wojskom francuskim i oswobodziły one oblężony przez Anglików Orlean oraz zajęły Reims, kontrolowane przez sprzymierzonych z nimi Burgundczyków. W katedrze w Reims Karol VII koronował się na króla Francji. Od tego czasu kolejne miasta i enklawy Francji zaczęły wyzwalać się spod okupacji angielskiej. Joanna d'Arc, pojmana przez Burgundczyków, dostała się do angielskiej niewoli i wyrokiem sądu biskupiego została, jako heretyczka i czarownica, 30 maja 1431 roku spalona na stosie, na Starym Rynku w Rouen, na oczach gawiedzi. Karol VII nie poczynił żadnych starań, aby ją uwolnić.
- Joanna d'Arc, właściwie *Jeanne d'Arc*, zwana Dziewicą Orleańską (ur. najprawdopodobniej 6 stycznia 1412 w Domrémy-la-Pucelle, stracona 30 maja 1431) – francuska bohaterka narodowa, święta Kościoła katolickiego, patronka Francji. Podczas wojny stuletniej poprowadziła armię francuską do kilku ważnych zwycięstw twierdząc, że działa kierowana przez Boga. Pośrednio przyczyniła się do koronacji Karola VII. Została schwytana przez Burgundczyków i przekazana Anglikom, osądzona przez sąd kościelny i spalona na stosie w wieku 19 lat. 24 lata później papież Kalikst III dokonał rewizji decyzji sądu kościelnego. Uniewinnił ją i uznał za męczennicę. Została beatyfikowana w 1909 roku i kanonizowana w 1920.

← Joanna d'Arc spalona na stosie

Joanna d'Arc w czasie oblężenia Orleanu →

Źródła

- http://pl.wikipedia.org/wiki/Wojna_stuletnia
- <http://karol.ginter2.webpark.pl/stuletnia.htm>
- <http://www.tomaszewska.com.pl/wojna%20stuletnia.pdf>
- http://pl.wikipedia.org/wiki/Joanna_d%27Arc
- <http://www.google.pl/images?hl=pl&q=wojna%20stuletnia&revid=1006527468&resnum=0&um=1&ie=UTF-8&source=og&sa=N&tab=wi>